

Purple in the morning, blue in the afternoon, and orange in the evening

Martijn Schippers

Romantisch avondje samen op de bank? Even ontspannen na een dag hard werken? Lees niet verder, kies een andere film. *Requiem for a dream* (Darren Aronofsky, 2000) is allesbehalve ontspanning. Je wordt er ingezogen, meegesleept, geschokt en gepijnigd, om vervolgens versuft en verslagen achter te blijven, murw starend naar het scherm lang nadat de aftiteling voorbij gerold is.

Darren Aronofsky's speelfilmdebuut, π (*Pi*), was een vervreemdende zwart-witfilm over een paranoïde wiskundige die het getal van het universele patroon in de natuur vindt. Ondanks (of juist dankzij) dit wat vreemde uitgangspunt liet deze lowbudgetfilm in 1998 al zien wat een enorm talent de jonge regisseur bezit. Zijn volgende film bracht de voor hem onvermijdelijke stap naar Hubert Selby Jr. Darren Aronofsky was op de middelbare school al een groot fan van deze schrijver. Zijn eerste korte-filmproject was een verfilming van *Fortune cookie* van Selby, een verhaal over een huis-aan-huisverkoper die verslaafd raakt aan de spreuken uit de 'fortune cookies' die in Amerika bij elke Chinese maaltijd zitten. Pas jaren na het beëindigen van zijn opleiding en na het maken van zijn debuutfilm *Pi* kon Aronofsky het aan om Selby's boek *Requiem for a dream* uit te lezen. Hij besloot onmiddellijk het te verfilmen.

Het boek - en daarmee de film - kent vier centrale karakters. Sara Goldfarb, een eenzame oude vrouw uit Brooklyn die opleeft nadat ze een uitnodiging krijgt om aan een tv-spelletje mee te doen, haar zoon Harry, diens vriendin Marion en hun huisvriend Tyrone. Deze laatste drie worden geconfronteerd met het geleidelijk droogvallen van het drugsaanbod in New York, een lastige situatie aangezien ze alle drie langzamerhand aan heroïne

verslaafd zijn geraakt. Geen van deze vier karakters is feitelijk de echte hoofdpersoon. Aronofsky realiseerde zich dat er maar één 'held' van het verhaal is, en dat is verslaving. Selby schreef het boek als een getuigenis van de overwinning van verslaving over de menselijke geest, en dit uit zich in alles in de film. De hoofdpersonen gebruiken allerlei drugs, zoals de heroïne van Harry en Tyrone of de drie kleuren speed van Sara, maar de verslaving gaat verder. Ook naar genegenheid, sociale contacten, eten, koffie of tv-shows wordt in de film gehunkerd. Het gaat over normale mensen, en hoe weinig er mis hoeft te gaan om een neerwaartse spiraal in te zetten waaruit niet meer te ontsnappen is.

Alles in deze film staat in het teken van de ervaring, om de kijker te laten voelen wat de personages voelen. En dat gevoel is zeker niet prettig. De film kent drie- tot viermaal zoveel 'cuts' (wisselingen van scène of camerastandpunt) als een normale film, biedt indringende visuele effecten om de veranderende realiteit en perceptie na te bootsen en is geknipt in wat men 'hip hop'-montage noemt: korte scherpe beelden en geluiden snel na elkaar, om de ervaring zo diep en intens mogelijk te maken. Er is geen tijd om tijdens de film te overpeinzen, de personages jakkeren voort en dus de kijker ook. De snelle aard van deze montagetechniek, gecombineerd met visuele trucs (zoals camera's die op de acteurs zelf gemonteerd zijn), trekt de kijker volledig in de obsessieve wereld van de verslaafde.

En dan is er nog de muziek. Het terugkerende muzikale thema is zo hypnotiserend en zo deprimerend, dat je spontaan de behoefte krijgt om iets te gebruiken, iets om je beter te doen voelen, om dat zeurende gevoel kwijt te raken. En op dat moment heb je kijkend naar de film hetzelfde gevoel als de karakters in de film: pure rauwe 'craving'.

Martijn Schippers (✉)
M. Schippers is MSc cognitive neuroscience en cinefiel.

De optredens van alle acteurs zijn indrukwekkend, maar absoluut overweldigend is Ellen Burstyn als Sara. Dat haar Oscar-nominatie voor deze film niet verzilverd is, zal voor altijd een smet in de annalen der film blijven. De transformatie die Sara doormaakt wordt zo verbluffend echt neergezet door deze ervaren vakvrouw, dat het lang duurt voordat je ooit weer een film met haar kan zien zonder het naargeestige gevoel te krijgen dat zo onlosmakelijk aan haar optreden hier verbonden is. Ze vond het zelf overigens een vreselijk script, en stemde pas toe na het zien van *Pi*. Een filmmaker met zoveel talent was het enige dat haar ertoe kon aanzetten zich in zoveel ellende onder te dompelen.

En zwaar was het. Een scène van 25 seconden die haar onder invloed van speed obsessief schoonmakend door

het huis laat racen, was in feite een veertig minuten durende opname, onderbroken opgenomen en versneld afgespeeld. De film zit vol met dergelijk creatief gebruik van filmtechnieken, en het effect is genadeloos. Zo'n depressieve avond als na het kijken van deze film zul je niet snel hebben, en dat is het meest indrukwekkende aan deze film.

De Nederlandse dvd-uitgave van *Requiem for a dream* is ongecensureerd en bevat behalve de film nog een 'making of', een documentaire en enkele verwijderde scènes. Als u in het hoofdmenu de 'omhoog'-knop indrukt en vervolgens op 'enter' drukt, krijgt u nog een verborgen extraatje te zien. De dvd kost tussen de zeven en tien euro en is ook te huur bij de betere videotheek.